

การประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไทย

นัสฎมล มาเจริญ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

มิถุนายน 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ นัศฤมณ มาเจริญ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ของ
มหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(ดร.ขวัญชฎิต พิศาลพงศ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมโภชน์ อเนกสุข)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(รองศาสตราจารย์วณิฐา ฐานวงค์สานติ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ธาดาศักดิ์ วัชรปรีชาพงษ์)

.....กรรมการ

(ดร.ขวัญชฎิต พิศาลพงศ์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมโภชน์ อเนกสุข)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศรัทธา มณีคุณ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)

วันที่ 26 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2550

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนและส่งเสริมวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา

จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ประจำปีการศึกษา 2549

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาและได้รับความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก
ดร. ขวัญฉวี พิศาลพงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมโภชน์ อเนกสุข และ
รองศาสตราจารย์วาทิ ฐาปนวงศ์ตานติ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้สละเวลาให้คำปรึกษา ควบคุมดูแล
ตรวจแก้ไข และให้กำลังใจตลอดระยะเวลาที่ทำการวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้
ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ธาดาศักดิ์ วชิรปรัชญาพจน์ และรองศาสตราจารย์
ดร.ศรีวรรณ มีคุณ ที่กรุณารับเป็นประธานและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้งให้คำแนะนำ และ
ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์นี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ รศ. ดร. สอองศรี พรสุวรรณ ดร.อภิรดี อำนรรฆมณี ดร.ชมพูนุช
ปัญญาไพโรจน์ อาจารย์ประเสริฐ ช่วยแก้ว และอาจารย์ทิพา ปลื้มจินดา ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็น
ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ประสิทธิ
ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ให้ได้รับความรู้และประสบการณ์ในทุกด้าน

ขอขอบคุณอาจารย์ปริญญา สิริอิตตะกุล อาจารย์ประจำสำนักงานวิจัยและมาตรฐาน
การศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี ที่ได้ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีในการทำวิทยานิพนธ์
ครั้งนี้

ขอขอบคุณพี่ ๆ นิสิตปริญญาโท ภาคพิเศษ สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และ
สารนิเทศศาสตร์ ปี 43 ทุกคน โดยเฉพาะพี่นพวรรณ ยุติธรรม พี่นิตยา ปานเพชร และกาญจนา
หิรัญเกษม ที่คอยผลักดัน กระตุ้นเตือน ให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือทุกอย่างให้การศึกษา
ปริญญาโทในครั้งนี้ประสบผลสำเร็จ ขอขอบคุณนุรักษ์ พุกประสงค์ และพรรณราย ชีวากานนท์ที่ช่วย
ดูแลเรื่องการแปลภาษาอังกฤษ และขอขอบคุณพี่ป้อสำหรับกำลังใจที่มีให้มาโดยตลอด

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณคุณแม่ คุณแม่และครอบครัวที่ดูแล เอาใจใส่ สนับสนุน
ให้กำลังใจและให้ทุกสิ่งทุกอย่างแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

นัสฎมล มาเจริญ

43922402: สาขาวิชา: บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์; ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์)

คำสำคัญ: ห้องสมุด/ การประชาสัมพันธ์/ การประชาสัมพันธ์ห้องสมุด

นักสมุล มาเจริญ: การประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไทย
(PUBLIC RELATIONS OF GOVERNMENT UNIVERSITY LIBRARIES IN THAILAND)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: ขวัญฤดี พิศาลพงศ์, D.A., สมโภชน์ อเนกสุข, กศ.ด.,

วาทณี ฐาปนวงศ์สานติ, กศ.ม. 178 หน้า. ปี พ.ศ. 2550.

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคของการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ตลอดจนนำเสนอแนวทางในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยและปฏิบัติงานที่รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 106 คน จากห้องสมุดจำนวน 61 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ดำเนินงานประชาสัมพันธ์โดยจัดตั้งคณะทำงาน ซึ่งมีตัวแทนจากทุกฝ่ายร่วมกันรับผิดชอบ ผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่เป็นบรรณารักษ์ซึ่งไม่มีวุฒิการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์ แต่เข้ารับการฝึกอบรม/ สัมมนา/ ดูงานด้านการประชาสัมพันธ์เป็นครั้งคราวจากหน่วยงานหรือองค์กรแห่งอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยงบประมาณได้มาจากการขออนุมัติเป็นครั้งคราว มีการกำหนดนโยบายและแผนการประชาสัมพันธ์โดยผู้บริหารและผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ มีการประเมินผลการประชาสัมพันธ์โดยใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นจากผู้ใช้บริการ ส่วนวิธีการประชาสัมพันธ์ที่ใช้ในปัจจุบันซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือรับเป็นสถานที่ฝึกงานให้แก่นิสิต/ นักศึกษาและบุคลากรจากหน่วยงานอื่น เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในการบริการสังคม สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ทั้งภายนอกและภายในในปัจจุบันซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือเว็บไซต์ของห้องสมุด

2. ปัญหาและอุปสรรคในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัญหาและอุปสรรคที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารห้องสมุดไม่เห็นความสำคัญหรือไม่ให้การสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด

3. แนวทางในการประชาสัมพันธ์ซึ่งพิจารณาจากความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การส่งเสริมให้บุคลากรของห้องสมุดมีความเชี่ยวชาญและมีจิตสำนึกในการให้บริการ และสื่อที่ควรใช้ในการประชาสัมพันธ์ทั้งภายนอกและภายในของห้องสมุดซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เว็บไซต์ของห้องสมุด

43922402: MAJOR: LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE; M.A. (LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE)

KEYWORDS: LIBRARY/ PUBLIC RELATIONS/ PUBLIC RELATIONS OF LIBRARY

NATRUMON MARCHAROEN: PUBLIC RELATIONS OF GOVERNMENT UNIVERSITY LIBRARIES IN THAILAND. ADVISORY COMMITTEE: KWANCHADIL PHISALPHONG, D.A., SOMPHOCH ANEGASUKHA, Ed.D., WANEE THAPANAWONGSANTI, M.Ed. 178 P. 2007.

The purposes of this research were to study the performance and problems of public relations work of government university library, as well as to present the directions for public relations to the libraries. The sample was 160 administrators and people in charge of public relations of 61 government university libraries. The research instrument was a questionnaire and the statistics use to analyze the data were Percentage, Mean, and Standard Deviation.

The study revealed that:

1. The government university libraries performed the public relations work by establishing the committee represented by each department to assume the responsibility. Those who performed the public relations work for the libraries were mostly librarians who had no academic qualification in public relations but received trainings, seminars and made occasional visits to organizations both inside and outside the university. The budget was approved occasional. The public relations performance was evaluated by questionnaires on the library users' opinions. The policy and plan of public relations was determined by the administrators and people in charge of the work. The method mostly used in public relations work was to create a good image as a provider of social services such as a site for work training for students and personnel from other organizations. The media most often used for internal and external public relations work was the library websites.

2. The problem as a whole regarding the public relations works was found to be at a medium level. The study also revealed that the most serious problem facing the libraries was that the administrators did not recognize the importance or support the public relations work.

3. The best direction to promote the public relations work was to build efficiency and service mind in librarians. Also the library website was the media mostly recommend from the study.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
ความหมายของการประชาสัมพันธ์.....	6
ประเภทของการประชาสัมพันธ์.....	8
สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์.....	9
ภาพลักษณ์กับการประชาสัมพันธ์.....	18
ความหมายและความสำคัญของการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด.....	22
ปัญหาและอุปสรรคในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุด.....	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	28
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	34
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	34
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	37
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	38
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	39
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	41

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
สรุปแนวทางในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย.....	85
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	92
สรุปผลการวิจัย.....	92
อภิปรายผลการวิจัย.....	96
ข้อเสนอแนะ.....	103
บรรณานุกรม.....	105
ภาคผนวก.....	109
ภาคผนวก ก หนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย.....	110
ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	114
ภาคผนวก ค ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามที่ใช้ในการวิจัย (IOC).....	155
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	178

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สถานภาพของผู้บริหารห้องสมุด.....	42
2	สถานภาพของผู้ปฏิบัติงานที่รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ห้องสมุด.....	45
3	การได้รับความรู้และประสบการณ์ด้านการประชาสัมพันธ์.....	48
4	การกำหนดผู้รับผิดชอบการดำเนินงานประชาสัมพันธ์.....	48
5	วุฒิการศึกษาของผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์.....	49
6	ความถี่ของการส่งบุคลากรของห้องสมุดเข้ารับการฝึกอบรม/ สัมมนา/ ศึกษาดูงานด้านการประชาสัมพันธ์.....	50
7	หน่วยงานที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่งบุคลากรเข้ารับการฝึกอบรม/ สัมมนา/ ศึกษาดูงานด้านการประชาสัมพันธ์.....	51
8	ที่มาของงบประมาณในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์.....	51
9	ค่าใช้จ่ายต่อปีในการประชาสัมพันธ์.....	52
10	การกำหนดนโยบายการประชาสัมพันธ์.....	52
11	ผู้กำหนดนโยบายการประชาสัมพันธ์.....	53
12	การวางแผนการประชาสัมพันธ์.....	53
13	ผู้รับผิดชอบในการวางแผนการประชาสัมพันธ์.....	54
14	ระยะเวลาของการวางแผนการประชาสัมพันธ์.....	54
15	การมีส่วนร่วมหรือรับรู้ของบุคลากรในการกำหนดนโยบาย/ การวางแผนการประชาสัมพันธ์.....	55
16	การประเมินผลการดำเนินงานประชาสัมพันธ์.....	55
17	วิธีการที่ใช้ประเมินผลการดำเนินงานประชาสัมพันธ์.....	56
18	วิธีการที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน.....	57
19	สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ภายนอกของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน.....	60
20	สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ภายในของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน.....	65
21	ปัญหาและอุปสรรคในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน.....	68
22	วิธีการที่ควรใช้ในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย.....	71
23	สื่อที่ควรใช้ในการประชาสัมพันธ์ภายนอกของห้องสมุดมหาวิทยาลัย.....	75
24	สื่อที่ควรใช้ในการประชาสัมพันธ์ภายในของห้องสมุดมหาวิทยาลัย.....	79

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่

หน้า

25 ความคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ห้องสมุด

มหาวิทยาลัย..... 82

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 แนวทางในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในด้านการบริหารจัดการ.....	89
2 แนวทางในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในด้านการประชาสัมพันธ์ ภายนอก.....	90
3 แนวทางในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในด้านการประชาสัมพันธ์ ภายใน.....	91